Број 5. У Новом Саду у петак 6. (19.) јануара 1912. Година XLVII.

„Застава“ излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново?

Русија је предложила Турској и Италији да се окану рата и да се измире. Велике силе помажу Русију у томе.

Па како жели Русија ту из миру? Италија да добије Трополитанију и Киренејку, а да плати Турској отштету у новцу. Нешто одмах, а нешто мало после.

Ово изгледа велики напредак. Пре су се земље и градови губили и добијали на сабљи. А гле сад! Кад неко заузме туђу земљу, треба нешто да плати. Одереш некоме парче коже, па му даш две ти посластице, да заслади уста.

Напослетку Турска је и из Босну и Херцеговину примила мало новаца, па што не би и за Трополитанију и Киренајку? Боље ништа, него ништа.

Па опет није сасвим тако. Кад су се земље губиле на сабљи, на сабљи су се и задобијале натраг. А овако?! Ко за неку ствар прими новце и стрпа их у џеп, тај је продао свако право и нема шта више да тражи. Пре је неко изгубио земљу, а остало му је право, сад треба да изгуби и земљу и право.

Ето у коме правцу напредује свет. Међутим кажу, да Турска неће да пристане, а шта вели, Италија не зна се још. Ствар и јесте заплетена. Италија је заузела с мора обалу Трополитаније и Киренајке. Али не може унутра, у унутрашњост. А Турска је још увек господар у унутрашњости, али не може напоље, на море.

Кажу, да би турска влада ипак пристала, али се боји народа. Но биће да ту има још нечега. Турска се још увек нада, да ће се временом побити они, који хоће да је мире. А тога је већ много пута било не само кад се побију деца, него кад се побију и државе.

* * *

Кинеска република све се већма учвршћава и то без много крви. Царска породица потписаће позив на народ, да је доста владала скоро 300 година, па сад треба да буде република. И позваће народ, да се састане у народној скупштини и бира председника републике. Малолетни цар Туји, коме је тек неколико година, не разуме шта се све око њега, па и због њега дешава.

У Кини разуму сасвим лепо и народ и царска породица да то тако треба да буде. На Истоку је обичај, кад неко изгуби уплив и поверење, онда му силници пошаљу зелени гајтан, и он се сам удави тим гајтаном. Ако неће, џелати долазе сутра дан. Или му пошљу нож, којим треба себи да распара утробу. Ако неће, онда га оне силнији премлате. Кинеској царској породици изгледа да су послали перо. И она ће тим пером да напише: Живела република!

Напредује свет!

* * *

У војеном министарству у Бечу, непрестано се саветују шта би нам још требало за рат. Већ одавна лупају главу о томе, како је рат красна ствар, али ако сви пођемо у рат, биће милијони војника. Но ко ће да их води, јер би иначе ишли као муве без главе? И ко ће да обучава онај повишен број регрута? Нема доста подофисира за све то.

Сад су у војном министарству тачно прорачунали, да им треба 30.000 подофисира више. А то би да удесе тако, да они подофисири, који одслуже своје време, остану још 4, или 6, или 8 година дуже у активној служби. А за то би наравно добили повишицу плате, према томе колико ко дуже служи,. И израчунали су, да би то стало годишње 20 милијона круна.

Кад будемо имали толико подофисира више у служби, онда ће по свој прилици неко израчунати, да на толике подофисире има мало војске и онда ће повисити број војске и тако редом.

Но што они у Бечу рачунају, изгледа да је рачун без крчмара. Ни аустријски сабор није одушевљен за војене реформе, а у угарском сабору спрема опозиција опструкцију. И опструкција ће почети вероватно још у понедељак. А донде у Бечу рачунају и рачунају.

Како ће се свршити ти рачуни — видећемо.

Михаило Полит — председник министарства!

(Црта из прошлости о томе, како се Полит хтео жртвовати за Српство).

Било је то у оно доба шездесетих година прошлога, деветнаестога столећа, када се довршивало питање о уступању Србији оних градова, у којима су за Београдом на челу, још заповедали турски низами. Ако је кад било успешне спољне политике српске, то је — сада се види — ње било тада.

Ово смо напоменули колико ради истине, толико и ради овога, што одмах даље долази.

Господин Михаило Полит јавио се српском министру иностраних дела, разб ратом Илији Гарашанину, и Илија га — као млада и школована човека — одмах прими пажљиво.

— Ја бих рекао — пређе Полит убрзо на ствар — да Србија нема никакве спољне политике, јер нема човека, који би је умео разборито водити!

И кад би његове речи одговарале истини, може се мислити, колико би биле неучтиве и дрске, када се упућују баш ономе који те послове ради искрено и колико год може преданије

— Па шта да радимо — мирно поче одговарати стари Илија, када немамо људи, који би те послове знали радити како треба!

Као што се види, Гарашанин је одмах прозро Полита, колико је тежак.

— Па ево, ја ћу да се жртвујем! — с патосом изговори Полит.

— Како? Молим!

— Пристајем да будем начелник вашега министарства. Ја ћу све послове спољне политике српске радити самостално, а ви ћете само потписивати!

Гарашанин доби вољу, да га се курталише убодом жаоке

— Знате шта! Ја сам стар и слаб. Спремам се, да се уклоним и са столице министра иностраних дела и са части председника министарства. То сам и кнезу казао, али ме он не пушта, док не нађем заменика. Сад ми паде камен с душе! Кад већ хоћете, по доброти и пожртвовању, да радите послове, онда пристаните и да потписујете заповести. Ја ћу вас, дакле, предложити кнезу Михаилу за председника министарства и министра иностраних дела! Не смете одбити! Морате се жртвовати!

Полит није знао шта да мисли, па је учинио оно што је најпаметније и најучтивије могао: уклонио се...

Ето, како се Полит хтео жртвовати за Српство, па му нису дали прилике!

У одбрану српске народне црквене автономије.

Јављају нам из *Пироша*: И наша црквена скупштина у седници својој, одржаној у четвртак 29. децембра по ст. кал., једногласно је решила на предлог одборника Мите Милорадовог, да се придружи протесту новосадске црквене опћине против синодског статута. Наш парох није дошао у скупштинску седницу, али се у одборској седници био укопао, да та ствар не дође на дневни ред скупштински, јер бајаги још се а не зна(!) како изгледа синодски статут. Наши свесни одборници и скупштинари нису се дали завести.

*

Пишу нам из *Добринаца*: Дана 2. (15.) јануара одржала је наша црквена скупштина своју ванредну седницу, у којој је на предлог одборника Марка Љубинковића Србенде једногласно закључено, да се и наша опћина придружи новосадској црквеној опћини и протестује против синодског статута, којим се крше и онако већ изрешетана народна права у народно црквеној нам автономији.

*

До сада је протестовала архидијецезална епарх. скупштина, клуб срп. радикалне организације у Будимпешти и ове црквено-опћине: Нови Сад, Негославци, Старчево, Стари Сивац, Велики Гај, Војка, Ириг, Тител, Стара Моравица, Доњи Ковиљ, Елемир, Кишфалуба, Јарковац, Потпорањ, Сајлад, Вуковар, Фердин, Алибунар, Турија, Сомбор, Турски Бечеј, Милитић, Црепаја, Суботица, Вршац, Ујма, Мол, Модош, Шимуновци, Бегеч, Огар Српски Сентмартон, Бешка, Панчево, Плочица, Крчедин, Иванда, Перлез, Каменица, Нештин, Јарак, Петровчић Жабаљ, Долово, Беочин, Карлово, Дељ, Барања Бан, Црвена Црква Сегедин, Оцаво, Платичево, Ватин, Параге, Чортановци, Опатовац, Ст. Шове, Ердут, Добринца и Пирош.

Турска и Црна Гора.

Београдски листови сазнају из Цариграда, да у круговима блиским турској влади озбиљно рачунају с тим, да може доћи до рата између Турске и Црне Горе. Црна Гора је одлучно позвала турску владу, да у што краћем року приступи уређењу граница између Турске и Црне Горе, али се Турци чине незнати томе позиву. Место одговора црногорској влади, они поправљају путеве према црногорској граници и шаљу на границу војску. Прилике су толико озбиљне, да је црногорски краљ Никола, који је овог месеца мислио да путује у Беч и Петроград, одложио тај свој пут.

Забавно и поучно народно село у Новом Саду.

Данас ће се у 3 сата после подне у великој дворници Ковачевог (пређе Мајеровог) хотела, приредити поучно и забавно село, на којем ће предавати Милан Ђ. Ђосић, читаће госпођица Јелка Латинчићева, а свираће и певаће тамбурашки збор Александра Перлића Јакаре. Позива се грађанство, да посети ово народно село.

Забава новосадске трговачке омладине.

О св. Јовану ове год. приређује новосадска трговачка омладина своју велику забаву у корист своје вечерње школе. Интересовање за ову забаву врло је велико у грађанству, јер ће на њој учествовати и чувено певачко друштво „*Станковић*“ из Београда, које долази на челу са својим председником г. Петром Милојевићем и великим српским композитором Сташом Биничким. Певачки збор овога друштва броји 80 чланова и чланица. Вредна новосадска трговачка омладина чини припреме, да ова забава у сваком погледу добро испадне, па очекује, да ће се грађанство лепо одазвати. Са певачким друштвом

„*Станковић*“ доћи ће и многи угледни Београђани.

Полиција бана Томашића брани подрепаше.

Социјалистички лист у Шиду донео је у 2. овогодишњем броју белешку под насловом „Вођа такозваних подрепаша“, али је полиција тај број запленила, те о подрепашком вођи избрисала све осим наслова. Као што се види, Томашићева полиција брани подрепашког вођу од социјалистичких нападаја. Јотини наследници уживају заштиту полиције свуда

Божић Привредникових шегрта у Тителу и Митровици.

Пишу нам из Титела: Први дан Божића после подне скупили су се на позив овдашњег трговца Милорада Поповог Привредникових помоћници и шегрти у старој српској школи, где им је спремљена лепа част: ораха, шљива, јабука и др. После вечере пререзан је божићни колач. Резали су га Настадин Пршковић из Подгорице (Црна Гора) и Јанко Глумац из Лике. Осим свештеника и учитеља Добрима били су присутни Милан Попов трговац, Сима Суботички гостионичар и Душан Крижан. Учитељ Добрин поздравио је омладину и поучио је, а захвалио је приређивању ове славе. Омладина је после тога певала божићне песме. Ова слава остаће свима у најлепшој успомени.

Пишу нам из Митровице: На Бадње вече приређена је у Бринеровој кафани за Привредникове шегрте свечаност са вечером. Господа и госпође спремили су у лепо украшеној дворници кусна јела. Мајор Владетић држао је пре вечере говор, а после вечере катихета. Учитељице су разделиле шегртима књижице против алкохола и поклоне. После службе Божије први дан Божића разведени су шегрти по приватним кућама, где су провели Божић. Ово лепо дело само се собом хвали

Успех српских новчаних завода.

Румска Штедионица постигла је у 1911. години чист добитак од **65.399** круна и 96 потура. Деоничарска главница износи 180.000 круна, резервни фонд К 193.300, улога има К 2,472.122·89. Пренос добитка из 1910. године износи К 27.014·21. — Српска Штедионица у Новој Градишци постигла је у 1911. години чисту добит од К 20.531·94. Главница овог завода је 100.000 круна, ревервни фонд К 47.678·88, улога има 707.000 круна. — Народна Банка у Жабљу постигла је у 1911. години чист добитак од К 5074. Деоничарска главница овог завода износи 30.000 круна, резервни фонд К 946.24, улога има К 116.988·30. Овај завод ради тек годину дана. — Банка поседника српскоитебејског пашњака постигла је 1911. године чист добитак од К 8978·65. Деоничарска главница ивноси 100.000 круна, улога има К 116 687·02. Овај завод тек две године ради. Резервни фонд износи К 4621·11. Српска Штедионица у Јаску постигла је 1911. године чист добитак К 8552·29 Улога има К 33.426·70, а уплаћених удела са делимком износе скоро 63 хиљаде круна.

Сви ови заводи показали су леп успех, а то је знак, да је управа у добрим рукама.

Нетачна вест

Из Митровице добивамо ове редове: Погрешно сте извештени, да је суплент Владоје Пец за то, што је једнога ђака из виших разреда изгрувао, у премештен. Тај суплент је највећа креатура злогласног директора Зделара, кога он не пушта из своје околине. Пошто тај директор може свој уздрмани положај очувати само још ћушкама, тражио је у опширном извештају од владе, да све пристојније учитеље уклони, и да му пошаље још неколико хрвача.

Нетачно сте надаље извештени, да су ђаци сами ступили у штрајк Ђаци су бећарским погрдама Зделарових трабаната просто истерани из школе Ствар се сада, кажу, налази код владе, а ђаци из виших разреда у већини иду у шеширима у школу. Они, који су прекинули солидарност са својим друговима, предметом су особите пажње и одликовања од стране неких такозваних учитеља. Биће и о томе речи у јавности.

Стара слика Панчева

Године 1895. беше у Панчеву 786 кућа. У њима становаху 1079 порезних глава. Ови имађаху укупно 4910 ланаца оранице, 2599 ланаца ливада; 342 ланца и 457 квадратних хвати винограда и 1599 квадратних хвати воћњака. — У име порезе плаћаху: на куће 8 36 круна; на занат 2074 круне; на трговину 1176 круна; на главе 744 круне; на оранице 4582 круне 40 потура; на ливаде 2858 круна 54 потуре; на винограде 1094 круне 78 потура, на воћњаке 94 потуре; на 5473 ланца и 1095 квадратних хвати подводне земље 2308 круна 88 потура; на кулук 2496 круна.

Свега 25.473 круне 18 потура. Порезни кључ беше: за оранице 56 потура; за ливаде 66 потура; за винограде 2 круне 72 потуре; за воћњаке 96 потура; за подводну земљу 24 потуре по ланцу. Порезне главе припадаху — судећи по презименима: — Србима 757; Немцима 242; Чесима и Хрватима 44; Мађарима 19; Румунима 17. Не плаћаху никакве порезе свештепици, послужитељи и војници, док беху у војсци; исто тако не беху порезана сва државна здања, као и празна места куће — Преко 100 круна годишње порезе плаћаху следећи Панчевци: Андрија Барјактаровић 220 круна 86 потура; Димитрије Мишковић 196 круна 60 потура; Коста Рашковић 164 круне 70 потура; Сава Суботин 158 круна 08 потура; Мита Живков 141 круну 16 потура; Недељко Бошков 124 круне 42 потуре; Јосиф Краутвахсл 114 круна 60 потура; Антоније Атанацков 111 круна; Никола Ацингер 104 круне 98 потура. То беше највећа пореза у Панчеву године 1795.

Признање на самрти

Лист „Фока“, што излази у Горици, добио је из Америке из Ла Плате писмо од неког радника Словенца, који у томе писму саопћава, шта му је на самрти признао неки фармер Франде Ђаконо, родом из Истрије. Фармер је умро пре неколико недеља. На самрти дозвао је себи оног Словенца радника и умолио га, да пише у домовину, да је он, Ђаконо, пре 30 година убио начелника у истарској општини Камену. Због тог убиства осуђен је тада други невин и то на смрт, али га је владар помиловао и казна му је измењена на 20 година тамнице. Када је лист „Фока“ објавио то писмо, власти су наредиле поновну истрагу. Но невино осуђен је већ пре више година умро у тамници.

Исправак.

У јучерашњем вечерњем броју „Заставе“ поткрала се у белешци „*Синодални штатут и учитељи подрепаши*“ погрешка, јер је ред поремећен. Дотични став треба овако да гласи: „Види Ђука, да то није добро и да ће се његова подрепашка дружина сасвим обрукати пред учитељством, па је у „Школском Гласнику“ устао против синодалног штатута, којим је синод зашао у школску наставу. Али Ђука не каже, да је он са својом подрепашком дружином прокрчио пут синодалном штатуту“.

У јучерашњем јутарњем броју „Заставе“ поткрала се погрешка у белешци „*Прилози за страначки фонд*“. Изостало је, да је Антоније Перинац приложио 2 круне, што овим допуњујемо.

Ослобођење убице Ахимове.

Прошле године убили су синови дра Андрије Жилинског, Андрија и Гаврило, посланика вароши Бекеш-Чабе, на угарском сабору, Андрију Ахима. Основалац и вођа мађарске сељачке странке Ахим изнео је у своме листу неке тугаљиве ствари о дру Андрији Жилинском Синови Жилинског, Андрија адв. кандидат и мерник Гаврило, оду у стан Ахиму, да траже од њега, да повуче увреду нанесене оцу им и том приликом га нападну, Андрија штапом, а Гаврило је пуцао на Ахима из револвера Посланик Ахим је подлегао задобивеним ранама Убицама је судио поротни суд у Ђули и обојицу ослободи. Краљевска кур ја уништи ту пресуду и нареди, да будимпештански поротни суд поново суди у тој ствари. Три дана текла је расправа пред будимпештанским поротним судом и синоћ је изречена пресуда. Поротници су на стављева питања одговорили са: не, и суд је морао поново да ослободи убице Ахимове.

Светосавска беседа у Шиду.

Српска црквена певачка дружина „Јавор-Гусле“ у Шиду приређује у гостионици М. Шалоша на дан св. Саве о. г. беседу с игранком. Програм се састоји из 6 одабраних тачака.

Кратке вести.

— У моришко-торђанској жупанији, у општини Гедемештерхази на дан уочи Нове Године по подне око 2 сата појавила се на небу дивна дуга. Дуга се видела нека четврт сата. Хладноћа је била 22 степена испод тачке смрзавања.

— У Сучави (Буковинв) у овдашњој великој гимназији за време часа неки Виктор Гечук, ученик VI. гимн. разреда истргне револвер и четири пута пукне на професора Ђорђа Макушанског. Затим уз речи: „То је освета за све нас, јер си нас упропастио!“ пукне у себе и остане на месту мртав. Професор је после неколико сати умро у болници.

— Хрватско-српска радикална омладина (која нагиње Супилу) издаваће свој лист „Вал“ у Прагу, пошто је у Загребу зло прошао.

Изјава.

На јаван упит г. Живка Јекића, II. књиговође српских народно-црквених фондова, упућен мени у 282. броју „Заставе“ од године 1911. изјављујем ово:

Онај пасус у моме одговору г. Војину Поповићу, бившем фондовском чиновнику, који почиње са речима: „Преостаје ми још случај оног господина... а свршава са „нешто разапиње и надувава“ — написао сам у оправданом огорчењу због Поповићевог нападаја у претпоставци, да је део изјаве г. Војина Поповића, који говори о г. Јекићу написан са његовим знањем

По што сам се пак уверио. да је моја претпоставка погрешна била, то је и цео овај пасус моје изјаве без основе и жао ме је, да ово уверење нисам пре имао, те не би до онога дела моје изјаве ни дошло.

У Карловцима 4 (17.) јануара 1912. године.

Владимир Јовановић.
гл. књиговођа срп. нар. црквен. фондова.

Услед горње изјаве г. Владе Јовановића гл. књиговође срп. народ. црквен. фондова постају моја питања стављена на њега у 282. броју „Заставе“ од г. 1911. безпредметна, чиме је и ова ствар између мене и г. Владе Јовановића коначно свршена, јер о изјави г. Војина Поповића, пре него што је изашла, нисам ништа знао.

У Карловцима 4. (17.) јан. 1912.

Живко Јекић,
II. књиговођа срп. народ. фондова.

Брзојави „Застави“.

Стигли 4. јануара

Угарски сабор.

Будимпешта. Законска новела о благајни за помоћ пољским радницима и слугама усвојен је после дуже расправе, у којој су узели удело министар трговине Бети и посланици Пиркнер, Поте, Хусар, Апоњи и други. Посланици Јурига и Полоњи говорили су у личној ствари. На дневни ред сутрашње седнице стављени су мањи предлози.

Куен оздравља.

Будимпешта. Министар-председник Куен осећа се већ тако добро, да ће за 8—10 дана моћи доћи у сабор.

Ухваћен провалник.

Београд. Благајник 8. пешачког пука Михајло Илић, који је обио пуковску благајну, украо 12 хиљада динара и и више важних војничких списа те побегао — ухваћен је. Од украђеног новца нађено је код њега само 2700 динара. Остали новац и списе је по свој прилици негде сакрио.

Нетачни гласови о кризи српске владе.

Београд. Са званичне стране се означавају као несноване вести неких београдских листова о кризи српске владе, распуштању народне скупштине и новим изборима.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

НОВО за Бостанције имадем на продају бела крива на пасуља који роди врло лепу жуту меуну — без и једне зелене и то врло добро роди, у кућицу не сме се више од 4—5 зрна мећати јер доста бујно расте обратити се на

Стевана Дотлића
3035 *Нови Сад Гавранска бр. 32*: 3-3

Продаја Куће

Пошто се из Даља за навек селим го сам рад своју ::

КУЋА ПРОДАТИ.

Веома би ми мило било кад би могао за исту Србина купца наћи. **Мита Геренчевић**
15 2 - 2 у Дељу.

Електрична штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.